

ROMÂNIA INTRĂ ÎNTR-UN SENS NEGATIV: 92% DINTRE ROMÂNI VĂD CRIZA, DAR NIMENI NU DEȚINE SOLUȚIA

1

Sondajul IRES descrie o criză care depășește actualul conflict dintre partide. Datele sugerează că actuala criză depășește dimensiunea guvernamentală și poate fi interpretată ca o criză de legitimitate, reprezentare și performanță economică. 80% dintre respondenți cred că România merge într-o direcție greșită, 92% consideră situația politică instabilă, tot 92% afirmă explicit că România traversează o criză politică.

Această percepție nu aparține unui singur segment electoral; criza este recunoscută de 95% dintre alegătorii AUR, 91% dintre alegătorii PNL și 88% dintre alegătorii PSD. Diferențele sunt mici în raport cu amploarea consensului.

România are, așadar, un consens asupra diagnosticului, dar nu are un consens asupra soluției; putem numi această stare „consens negativ”. Oamenii sunt de acord că sistemul funcționează prost, dar nu se reunesc în jurul unei alternative politice majoritare.

Criza este generală, dar vinovăția este fragmentată

Cea mai importantă informație privind responsabilitatea este faptul că 36% indică „toate partidele”. Premierul Ilie Bolojan este considerat principalul responsabil de 16%, PSD de 14%, președintele de 14%, iar Guvernul de 13%. Dacă reunim responsabilitatea atribuită premierului și Guvernului, executivul actual concentrează aproximativ 29% dintre răspunsuri. Președintele nu rămâne în afara crizei: menționat de 14% dintre respondenți, el este perceput ca actor implicat în blocaj, nu ca arbitru exterior acestuia. Dar analizele sociodemografice arată ceva și mai important: **responsabilitatea este colectivă în percepția populației generale, dar devine partizană în interiorul electoratului fiecărui partid.** 52% dintre alegătorii PNL consideră PSD principalul responsabil, în schimb, 42% dintre alegătorii PSD îl indică pe Ilie Bolojan. Alegătorii AUR distribuie vina între președinte, 30%, premier, 16%, și Guvern, 15%.

Avem aceeași criză, dar trei explicații diferite ale ei, fiecare electorat își protejează partidul și transferă responsabilitatea către adversar. Această situație face negocierea politică mai dificilă, deoarece orice compromis poate fi interpretat de propriul electorat ca o cedare în fața celui considerat vinovat.

Cea mai severă formă de delegitimare apare în rândul nehotărâților și al celor care nu declară o opțiune de vot. 60% dintre aceștia consideră că toate partidele sunt responsabile. Aici se află nucleul retragerii politice: nu este un electorat care a ales

deja o alternativă, este un electorat care și-a pierdut justificarea de a mai alege între partidele existente.

Criza are o puternică structură socială

Crosstaburile arată că România nu este împărțită atât de mult regional, cât social, educațional și politic. În rândul persoanelor cu studii superioare, numai 6% îl consideră pe Ilie Bolojan principalul responsabil, în timp ce 31% indică PSD. În rândul celor cu educație redusă, raportul se inversează. 25% îl indică pe Bolojan și numai 5% PSD.

Aceeași polarizare apare atunci când respondenții sunt întrebați dacă Ilie Bolojan ar trebui să rămână premier. La nivel național, 66% spun „nu” și 32% spun „da”. Dar susținerea ajunge la 61% în rândul persoanelor cu studii superioare și scade la 19% în rândul celor cu educație redusă. Bolojan este susținut de 39% în mediul urban, dar numai de 25% în mediul rural.

El păstrează o bază puternică în electoratul PNL, unde 86% doresc continuarea mandatului său, în afara acestei baze, respingerea este însă dominantă. Numai 9% dintre alegătorii AUR și 16% dintre alegătorii PSD îl mai doresc premier.

Datele sugerează că principala provocare pentru premierul Ilie Bolojan nu este pierderea nucleului liberal, ci izolarea socială a acestui nucleu. Susținerea lui Ilie Bolojan este concentrată într-un profil social și politic relativ bine definit și este mai redusă în restul populației.

În comparația directă privind gestionarea situației politice, Sorin Grindeanu obține 41%, iar Ilie Bolojan 38%. Grindeanu conduce în rândul femeilor, persoanelor de peste 65 de ani, respondenților cu educație redusă și populației rurale. Bolojan conduce între tineri, bărbați, persoane cu studii superioare și populația urbană. Rezultatul surprinzător apare în electoratul AUR. 53% dintre alegătorii AUR consideră că Grindeanu gestionează mai bine situația, față de numai 18% care îl preferă pe Bolojan. El arată existența unei compatibilități sociologice și a unei proximități de așteptări. O parte a electoratului AUR reacționează mai favorabil la un profil perceput ca social, negociator și mai puțin asociat austerității.

Apare însă o problemă pentru PSD. Grindeanu obține 41% în comparația de leadership, în timp ce PSD are 21% în intenția de vot. Legitimitatea personală este mai mare decât legitimitatea organizațională: partidul nu reușește încă să transforme avantajul liderului într-o extindere electorală.

AUR este principalul beneficiar al crizei, dar nu reprezintă încă o alternativă hegemonică

AUR ajunge la 40% dintre respondenții care declară o opțiune de vot. PSD are 21%, PNL 17%, iar USR 10%. AUR beneficiază de trei mecanisme de percepție. Nu este asociat direct cu guvernarea, numai 2% îl indică drept principal responsabil pentru blocaj. Electoratul său resimte cea mai mare vulnerabilitate economică, 59% dintre alegătorii AUR își apreciază nivelul de trai ca slab, 48% spun că se descurcă greu în fiecare lună, iar 55% declară că veniturile lor au scăzut. AUR mai beneficiază de orientarea electoratului său către o ruptură politică, 89% dintre alegătorii partidului consideră alegerile anticipate o soluție pentru criză. Totuși, un scor de 40% nu înseamnă hegemonie, AUR este cea mai mare forță politică din sondaj, dar nu

reprezintă singur majoritatea societății. România are un partid dominant în zona protestului, fără să aibă încă o alternativă majoritară de guvernare.

Criza politică are un fundament economic

75% dintre respondenți cred că economia țării s-a înrăutățit în ultimele 12 luni. 45% spun că veniturile lor sunt mai mici decât la începutul anului 2025, numai 16% declară venituri mai mari. La prima vedere, 59% își evaluează nivelul de trai drept bun sau satisfăcător, dar întrebările mai concrete descriu însă o situație mai fragilă. 26% spun că banii le ajung numai pentru strictul necesar, iar 32% se descurcă greu în fiecare lună. În total, 58% dintre familii se află într-o zonă de vulnerabilitate sau insecuritate financiară.

Această diferență arată că oamenii s-au adaptat la dificultăți, dar nu mai au încredere în direcția economiei. Criza nu este produsă doar de nivelul actual al veniturilor, ci este alimentată de sentimentul declinului și de teama că situația va continua să se înrăutățească.

Prioritățile pentru viitorul guvern confirmă această interpretare. 25% cer relansarea economiei, 21% creșterea salariilor și pensiilor, 13% reducerea taxelor, iar 11% protejarea locurilor de muncă. Aproximativ 71% aleg o prioritate economică sau socială, numai 11% indică stabilitatea politică.

Oamenii nu cer stabilitate de dragul stabilității, ei cer un guvern care să producă rezultate economice și sociale. Rezultatele sugerează că simpla reducere a conflictului politic ar putea să nu fie suficientă în absența unor rezultate economice resimțite de populație.

Paradoxul anticipatelor: alegeri noi, același blocaj

Alegerile anticipate sunt percepute ca un buton de resetare, 64% consideră că alegerile parlamentare anticipate ar reprezenta o soluție pentru ieșirea din criză. Susținerea depășește jumătate din electorat chiar și în interiorul PSD și PNL. Ea este mai ridicată în mediul rural, în rândul persoanelor cu copii și în grupurile cu educație redusă sau medie. Acest procent nu exprimă neapărat o preferință constituțională, el exprimă dorința unei întreruperi a actualei formule politice.

Susținerea ridicată pentru alegerile anticipate trebuie interpretată mai ales ca o cerere de resetare politică, ea nu demonstrează însă că un nou scrutin ar produce automat o majoritate stabilă. Rezultatele privind intenția de vot sugerează că AUR ar obține 40% dintre voturile exprimate, PSD 21%, PNL 17%, iar USR 10%. În jurul acestor partide se conturează trei blocuri politice inegale: zona suveranistă, zona social-democrată și zona liberal-reformistă. Niciunul nu dispune singur de resursele necesare formării unei majorități; alegerile ar putea modifica ierarhia partidelor, dar nu ar schimba decisiv arhitectura competiției: **AUR ar deveni cea mai mare forță parlamentară, fără să obțină automat o majoritate și fără să aibă un partener evident de guvernare. PSD ar rămâne indispensabil construirii unei majorități alternative, în timp ce PNL și USR nu ar putea forma singure un pol guvernamental suficient de puternic.**

În cazul menținerii izolării AUR, formarea guvernului ar necesita din nou o coaliție foarte largă între partide cu electorate, programe și interese diferite, aflate acum într-o adversitate greu de conciliat. O asemenea formulă ar reproduce principala

problemă a actualei guvernări: cooperarea instituțională dintre partide ale căror baze sociale se află la mare distanță și se consideră reciproc responsabile pentru criză.

Analizele sociodemografice confirmă această incompatibilitate. 52% dintre alegătorii PNL consideră PSD principalul responsabil pentru blocaj, în sens invers, 42% dintre alegătorii PSD îl indică pe Ilie Bolojan. Electoratele celor două partide pot accepta aceeași coalitie din necesitate parlamentară, dar nu împărtășesc aceeași explicație a crizei și nici aceeași viziune asupra soluției.

Apare astfel paradoxul anticipatelor: cetățenii cer alegeri pentru a ieși din blocaj, dar raportul de forțe indicat de sondaj riscă să reproducă blocajul într-o formă și mai dificilă. Un nou scrutin ar putea acorda o legitimitate electorală mai clară partidelor, fără să creeze o majoritate politică și socială coerentă. Anticipatele pot înlocui distribuția mandatelor, dar nu pot elimina automat fragmentarea, incompatibilitatea dintre electorate și absența unei formule majoritare. Fără o realiniere politică, o clarificare a raportării față de AUR sau apariția unui proiect capabil să traverseze granițele celor trei blocuri, România riscă să organizeze alegeri noi pentru a ajunge la aceeași întrebare: cine poate guverna împreună și cu ce legitimitate?

Cei vulnerabili economic, baza socială a crizei politice

Sondajul descrie o societate în care vulnerabilitatea economică a devenit o experiență majoritară. 32% dintre respondenți spun că se descurcă greu cu banii în fiecare lună. Alți 26% declară că veniturile le ajung numai pentru strictul necesar. În total, 58% dintre români se află într-o zonă de vulnerabilitate economică.

Apare o aparentă contradicție. 59% își descriu nivelul de trai drept bun sau satisfăcător, dar 58% afirmă că trăiesc la limita necesarului sau întâmpină dificultăți lunare. Cele două răspunsuri nu se exclud, ele indică o normalizare a vulnerabilității, oamenii s-au adaptat la constrângeri și ajung să considere satisfăcător un nivel de trai care nu le permite economii, siguranță sau protecție în fața unor cheltuieli neprevăzute.

Doar 5% reușesc să facă economii fără eforturi, 19% au bani pentru un trai confortabil, iar 17% își acoperă cheltuielile curente. Restul populației trăiește sub presiunea permanentă a bugetului familiei. Această fragilitate este amplificată de dinamica veniturilor. 45% spun că veniturile lor sunt mai mici decât la începutul anului 2025. Numai 16% declară o creștere. În același timp, 75% consideră că economia României s-a înrăutățit în ultimele 12 luni.

Românii nu evaluează doar situația prezentă, ci observă o traiectorie descendentă. Din punct de vedere politic, sentimentul deteriorării poate avea efecte mai puternice decât nivelul absolut al veniturilor, nemulțumirea apare atunci când oamenii simt că pierd controlul asupra propriei vieți și nu mai văd posibilitatea unei ameliorări.

Cine sunt cei mai vulnerabili?

Educația produce cea mai mare diferență socială. 58% dintre persoanele cu educație redusă se descurcă greu lunar, iar alte 30% au bani numai pentru strictul necesar, vulnerabilitatea totală ajunge pentru această categorie la 88%.

În rândul persoanelor cu studii medii, procentul este de 54%. Între cei cu studii superioare, scade la 19%. Educația funcționează ca principal mecanism de protecție economică. Vârsta reprezintă al doilea factor important, vulnerabilitatea ajunge la 70% între 51 și 65 de ani și la 67% în rândul persoanelor de peste 65 de ani. Este vorba despre generațiile care resimt simultan presiunea prețurilor, reducerea puterii de cumpărare și nesiguranța privind pensiile sau locul de muncă.

În mediul rural, 67% se află în zona vulnerabilității, față de 49% în mediul urban. Diferența nu provine doar din venituri, ci este asociată și cu accesul mai redus la servicii, locuri de muncă și infrastructură.

Femeile sunt mai expuse decât bărbații, 64% dintre femei au bani numai pentru strictul necesar sau se descurcă greu în fiecare lună, comparativ cu 51% dintre bărbați. Familiile cu minori în întreținere au și ele un nivel ridicat de vulnerabilitate, 62%. Pentru aceste familii, incertitudinea economică se transformă într-o preocupare privind viitorul copiilor.

Moldova înregistrează cea mai dificilă situație personală: 35% se descurcă greu în fiecare lună, iar 55% declară că veniturile lor au scăzut.

În plus, categoriile în care vulnerabilitatea economică este concentrată au cele mai negative evaluări asupra direcției României. 82% dintre persoanele cu educație redusă cred că țara merge într-o direcție greșită. Procentul ajunge la 83% în mediul rural, la 84% între 51 și 65 de ani și la 90% în rândul persoanelor de peste 65 de ani. Pentru aceste categorii, criza politică nu este o dispută abstractă între partide, este asociată cu deteriorarea condițiilor concrete de viață iar blocajul politic devine dovada incapacității instituțiilor de a proteja veniturile și de a oferi stabilitate economică.

Persoanele vulnerabile tind să personalizeze răspunderea, 25% dintre cei cu educație redusă îl consideră pe Ilie Bolojan principalul responsabil pentru blocaj, iar 22% îl indică pe președinte. Numai 5% indică PSD, iar 25% consideră toate partidele responsabile. În mediul rural, 20% îl indică pe Bolojan și 19% pe președinte; în mediul urban, responsabilitatea este distribuită mai colectiv. 40% dintre respondenții urbani acuză toate partidele.

Persoanele cu studii superioare formulează o explicație diferită. Numai 6% îl consideră responsabil pe Bolojan, în timp ce 31% indică PSD, iar 39% toate partidele. Criza are astfel două narațiuni sociale. Grupurile vulnerabile văd o responsabilitate personală a liderilor executivi, grupurile educate și mai prospere tind să protejeze leadershipul managerial și să atribuie vina PSD sau întregului sistem politic.

Vulnerabilitatea economică nu mai este doar o problemă socială, ea a devenit principala linie de separare dintre electoratele României. PNL și zona liberal-managerială reprezintă populația mai prosperă, urbană și educată. AUR și PSD concurează pentru România vulnerabilă, rurală, îmbătrânită și nesigură economic. Nehotărâții formează segmentul care nu mai crede că participarea politică îi poate îmbunătăți viața, de aceea, numai 11% indică stabilitatea politică drept prioritatea viitorului guvern. 7 din 10 români aleg o prioritate economică sau socială: relansarea economiei, creșterea salariilor și pensiilor, reducerea taxelor sau protejarea locurilor de muncă.

Pentru populația vulnerabilă, stabilitatea nu reprezintă un obiectiv suficient, ea are valoare numai dacă produce venituri, siguranță și o îmbunătățire observabilă a vieții cotidiene.

România știe ce respinge, dar nu a decis ce poate construi împreună

În România există o majoritate negativă foarte puternică, 80% resping direcția țării, 92% văd instabilitate, iar 92% recunosc existența unei crize politice. Rareori o societate ajunge la un acord atât de larg asupra eșecului unei formule de guvernare, dar majoritatea negativă nu se transformă automat într-o majoritate politică. Oamenii pot fi de acord că lucrurile merg rău și, în același timp, să aibă explicații complet diferite despre cauzele crizei, actorii responsabili și direcția schimbării.

Pentru alegătorii AUR, soluția este ruptura. Pentru votanții PSD, răspunsul este protecția socială, relansarea economică și revenirea la negocierea politică. Electoratul PNL pare să valorizeze mai mult competența administrativă și disciplina austerității. O parte a alegătorilor celorlalte partide caută reformă instituțională, uneori redusă la slogane, nehotărâții nu mai cred că vreunul dintre aceste proiecte le poate reprezenta interesele.

Aceste opțiuni nu formează încă un proiect comun. Ele sunt răspunsuri diferite la aceeași criză. Aceeași fragmentare apare în distribuirea responsabilității, iar vulnerabilitatea economică nu produce nici ea o reacție politică unitară. Unii alegători vulnerabili se îndreaptă către AUR și cer schimbarea radicală a sistemului, alții rămân lângă PSD și caută protecție socială, o parte se retrage din participarea electorală și ajunge la concluzia că toate partidele sunt la fel. Aceeași experiență socială produce revoltă, cerere de protecție sau abandon politic, nemulțumirea îi apropie pe oameni prin intensitate, dar îi separă prin soluția aleasă.

De aceea, problema României nu este lipsa unei majorități aritmetice posibile, partidele pot aduna mandate și pot negocia o coaliție, problema este absența unei majorități sociale care să susțină aceeași interpretare a crizei și aceeași direcție de guvernare. O coaliție poate avea suficiente voturi în Parlament și, totuși, să nu dispună de o bază comună în societate, iar într-o asemenea situație, majoritatea parlamentară rămâne vulnerabilă, deoarece fiecare partid trebuie să explice mereu propriului electorat de ce guvernează alături de actorul pe care l-a prezentat drept responsabil pentru criză.

Aceasta explică de ce formulele politice foarte largi pot produce stabilitate instituțională temporară, dar pot accelera delegitimarea electorală. Ele rezolvă aritmeica guvernării, fără să rezolve conflictul dintre electoratele pe care le reunesc.

Aici se află și limita alegerilor anticipate. Un nou scrutin poate redistribui mandatele, poate modifica ierarhia partidelor și poate sancționa actuala guvernare, dar nu poate crea singur un proiect comun. Dacă partidele intră în alegeri cu aceleași identități, aceleași incompatibilități și aceleași linii de conflict, rezultatul poate reproduce blocajul sub o altă distribuție a puterii.

România are o majoritate împotriva direcției actuale, dar nu are încă o majoritate pentru o direcție alternativă. Are suficientă nemulțumire

pentru a sancționa orice guvern, dar nu are suficientă convergență pentru a susține durabil un altul. De aceea, miza următoarei perioade nu va fi doar cine câștigă alegerile, miza ar putea fi cine poate transforma vulnerabilitatea economică, nevoia de ordine, cererea de protecție și dorința de schimbare într-un proiect acceptabil pentru grupuri sociale diferite. Dacă un actor politic va reuși această sinteză, ar putea câștiga mai multe voturi, dar, mai important, va putea reconstrui o majoritate de guvernare și o formă de legitimitate socială.

În acest moment, pe un fond de nemulțumire dominantă, România duce lipsă de un proiect capabil să o transforme în construcție. Democrațiile nu ies din criză atunci când identifică vinovatul, ci atunci când formează o majoritate care poate accepta aceeași direcție și câteva componente de proiect colectiv.

Analiza se bazează pe datele din [sondajul național](#), realizat de IRES la începutul lunii iulie.

FIȘA TEHNICĂ A SONDAJULUI:

Volumul eșantionului: 1.002 respondenți, 18+

Tipul eșantionului: Simplu, aleatoriu, reprezentativ pentru populația adultă, neinstituționalizată din România. Datele au fost ponderate pentru a reproduce structura populației în funcție de sex, vârstă, educație, mediu de rezidență și regiuni istorice, conform celor mai recente date disponibile la Institutul Național de Statistică.

Reprezentativitate: eroare maximă tolerată de $\pm 3,1\%$

Perioada realizării anchetei: 29 iunie - 2 iulie 2026

Metoda: Datele au fost culese prin metoda CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing)

Beneficiar: Partidul Social Democrat